

Schrijfadviezen aan volwassenen

Bij een aantal vragen is in het oorspronkelijke advies voor schrijfhulp verwezen naar het mailadres van leden van de Stichting Pedagogische Hulpverlening (SPH) en Vereniging voor Leraren Schrijven en Machineschrijven (VLSM). Deze adressen zijn hier niet vermeld.

Vraag 24

Zoekt vergeefs cursus handschriftverbetering op internet om ‘hanenpoten’ te vervangen.
Boek “Beter handschrift” van Hornman-Lodérous aangeraden.
Zie ook vraag 44.

Vraag 42

Wil door zelfstudie handschrift verbeteren. Graag Nederlandse of Engelse titels.
Aangeraden: Pak je pen van Chiel e.a.
Training van de schrijfbeweging van Lisa Hamstra.
Zie ook vraag 44.

Vraag 44

Wil nieuw handschrift aanleren. Aangeraden:
‘Beter handschrift’ ISBN 9044114603, Uitgeverij Garant. Auteur: Morika Hornman.
‘Pak je pen’, portfolio en vaardighedenboek, ISBN: 9075142595. Zie ook www.pakjepen.nl. Auteurs: Else Kooijman, e.a.

Vraag 53

Wil handschrift verbeteren. Bekende twee bronnen aangeraden.
Vraag evt. schrijfschriften op een basisschool bij u in de buurt. Start vervolgens met het aanleren van de schrijfpatronen, de letters, de verbindingen om vervolgens af te sluiten met schrijfschriften uit groep 6.

Vraag 56

In 1999 heeft de bekende Citogroep (Centraal Instituut voor Toetsontwikkeling), in het kader van de periodieke peiling van het onderwijsniveau, een belangrijk rapport uitgebracht: Balans van handschriftkwaliteit in het primair onderwijs.

Interessant daarin zijn de aspecten die zijn gebruikt om de handschriftkwaliteit te beoordelen. Ze kunnen heel nuttig zijn om – samen met de cliënt – te bekijken hoe hij ze in zijn eigen (onduidelijke en bijna onleesbare) handschrift beoordeelt:

1. schriftgrootte (rompletters als a, e, r enz. ongeveer 2-3 mm)
2. constantie van letterhoogte (zo regelmatig mogelijk)
3. regelverloop (op de gedrukte of denkbare lijn blijven)
4. letterafstand (de letters van een woord niet te dicht tegen elkaar)
5. woordspatiëring (tussen de woorden voldoende ruimte laten)
6. letterverbondenheid (na 4 à 5 letters pen optillen; of juist onverbonden/blokletters gaan schrijven?)
7. verhouding van rompletters en stok-/lusletters (de laatste even lang of iets langer)
8. hellingshoek (steil is vaak het duidelijkst)
9. stabiliteit van hellingshoek (zo regelmatig mogelijk)

Vraag 57

Bekende twee uitgaven geadviseerd.
Andere mogelijkheden zijn:

- met behulp van een lichtbak op een gekozen alfabet oefenen door overtrekken/naschrijven;
- via de balk op het beeldscherm een aantrekkelijk letterfont kiezen, de letters ervan op 12- of 14-punts grootte typen en uitprinten (ook bruikbaar met lichtbak);
- door een pangram te schrijven kom je er achter hoe elke letter eruitziet (the quick brown fox

- jumps over the lazy dog);
- naar je vroegere lagere school of een nabije basisschool gaan en enkele schriftjes van de huidige schrijfmethode te leen vragen;
 - (meer) werken op een pc of laptop (al zal dit je handschrift zelf bepaald niet verbeteren).

Vraag 59

Naast bekende twee boeken verder:

Schrijven in school, Schrijfbeoordelingsinstrumenten en oefenstof in het Basisonderwijs, Alger van Hagen, Bemmelen 2007, ISBN 90-808747-2-5.

Vraag 67

Naast bekende tweetal:

Naar beter handschrift, Ben Engelhart e.a., Prisma 462, uitg. Het Spectrum in Utrecht, 1959.

Uitgegeven onder auspiciën van de Stichting ter Verbetering van het Handschrift. Van blz. 143-163 staat een complete leergang om jezelf het zgn. Italic schrift aan te leren, een sierlijke, licht rechtshellende methode zonder lusletters. Vermoedelijk nog bij De Slegte te koop voor een krats.

- Heb je wel eens aan blokletterschrift gedacht? Dat is doorgaans makkelijker aan te leren dan de verbonden schrijffletters.

- Een nog andere aanpak is om zelf dagelijks een kwartiertje te schrijven en steeds op één ding letten, net zo lang, tot dat er 'geramd' in zit.

Als je kritisch naar je eigen handschrift kijkt, dan zou je kunnen beginnen met wat het eerst in aanmerking komt om te veranderen. Lastig? Dan kun je op deze punten letten die essentieel zijn om leesbaar te schrijven:

- + de rompletters (a, o, e, i, r, enz.) even hoog, liefst 2.5 mm
- + op de regel schrijven (niet erboven, niet eronder)
- + afstand tussen de letters in het woord niet groter dan de breedte van je letter 'n'
- + afstand tussen de woorden niet groter dan de breedte van je letter 'o'
- + binnen de woorden ongeveer 3 à 4 verbonden letters
- + verhouding tussen rompletters en boven-/onderlussen (of stokken) niet kleiner dan 1:1:1
- + hellingshoek steil of licht rechtshellend en vooral steeds dezelfde richting aanhouden

Vraag 75

Eerder genoemde twee publicaties.

Vraag 82

- Basisscholen gebruiken schrijfmethodeschriftjes om de letters in te oefenen. Kent u zo'n school bij u in de buurt of die van een kleinkind, waar u zo'n schriftje kunt lenen of eventueel kopen?
- Op de computer staan diverse schrijfbaar fonts met lichte of zelfs schuine helling, zoals Lucida Handwriting, Amaze, Brush Script MT, Kunstler Script, Vladimir, Script. Ter illustratie sluiten we een overzicht van drie mogelijke schrijffalfabetten bij.
- Wellicht kunt u bij een winkel met schrijf-/kalligrafiebehoeften te rade gaan?
- Het is ons niet bekend of een tweedehands boekwinkel, bijv. De Slegte, u zou kunnen helpen.

Vraag 84

Wij weten dan ook niet met welke suggestie(s) u concreet iets kunt doen:

- Dagelijks hooguit een kwartier schrijven en dan op één aandachtspunt letten, net zolang tot het "in de vingers" zit; begin met het punt dat het eerst om verbetering vraagt:

- Zijn de rompletters (zoals a/e/o/r) niet te groot of te klein? (liefst ca. 2.5 mm)
- Staan de neerhalen van de letters in dezelfde richting? (rechttop, links- of rechtshellend)
- Staan de letters op de schrijflijn? (niet erboven en/of eronder)
- Is de afstand tussen de letters binnen het woord niet te groot of te klein? (liefst n-breedte)
- Is de afstand tussen de woorden niet te groot of te klein? (liefst o-breedte)
- Is de verhouding tussen rompletters en boven-/onderlussen (stokken) duidelijk? (liefst 1:1:1)

- Alvorens met oefenen te beginnen zijn vingeroefeningen ter ontspanning aan te bevelen; ook bijvoorbeeld het zogenaamd aan twee touwen trekken om de klokken te laten luiden, bovenaan met alle kracht vastgrijpen en onderaan – ja, eerst door de knieën - loslaten. Afwisselen van aanspannen en ontspannen.
- Als oefenzin kan het bekende pangram dienen, waar alle letters van het alfabet in voorkomen: the quick Brown fox jumps over the lazy dog.
- Kies eventueel een voorbeeldalfabet oefen elke week op een lettervorm - van groot naar zijn eigen grootte.
- Het is aan te bevelen de schrijfoefeningen in een apart schrift of kleine multomap, steeds met datum, te schrijven; zo blijft vergelijking mogelijk.
- Het kan te overwegen zijn om op een blokletterschrift over te gaan, al wordt wel beweerd, dat dit meer schrijftijd kost dan lopend/verbonden schrift.

Vraag 87

Ook via Bol.com is een schrijfvoorbeeldenboek te koop: Every Child Can Write Cursive, van Vincent Douglas, Frank Schaffer Publications (€ 10,94, incl. verzending). Je kunt hierin op 128 gelinieerde bladzijden oefenen (5 mm. voor rompletters als a, e, o, u) op een rechtshellend, verbonden schrifttype. Eén van onze Platformleden wijst er tenslotte op, dat de Stichting voor Schrijfpedagogische Hulp soms uitkomst en hulp kan bieden. Daarom geven we je deze adressen door:
Website: www.schrijfpedagogischehulp.nl

Vraag 95

Je vraagt of er in de omgeving van Eindhoven een schriftverbeteringscursus voor volwassenen bestaat. Onze actieradius gaat nog niet zover, dat we daar inzicht in of overzicht van hebben. Wel kunnen we je enkele adressen geven van mensen die je, desgewenst, heel concreet, kunnen adviseren, helpen of begeleiden. Zij zijn opgeleid bij Instituut Haenen - van der Hout, Stichting Schrijfpedagogische Hulp.

Vraag 106

Voor zover wij weten zijn er geen specifieke cursussen handschriftverbetering. Wel kunnen we u enkele adressen geven van schrijfdeskundigen die bereid zijn met uw verkoper in overleg te treden. Dan zal blijken of een gesprek en/of een aantal schrijfoefeningen het beste resultaat zal geven.

Vraag 110

Gealarmeerd door de vele vragen hebben wij een brochure voor 11-13-jarigen samengesteld met als titel: “Zelf je handschrift verbeteren? Waarom zou je!” (april 2009) Er worden acht voorbeelden gegeven, waarmee het eigen schrift vergeleken kan worden; daarna volgen voor elke kwestie enkele praktische aanwijzingen. De brochure is gratis te downloaden via de website van ons Platform: www.schriftontwikkeling.nl; zie op openingspagina “Brochure handschriftverbetering”.

Naast de bekende twee uitgaven:

- Schrijven vanuit grafomotorisch perspectief, Alger van Hagen e.a., Cantal, 2008, ISBN 978 90 75142 79 2; zie website [www.sherpapro](http://www.sherpapro.nl) (voor leraren basisonderwijs en studenten van Pabo's)
- Brochure “Als leerkracht of docent je eigen handschrift verbeteren? Ja, dat kan!” van het Platform Handschriftontwikkeling.

Vraag 111

In niet helemaal toevallige volgorde hebben we inmiddels diverse suggesties aan de hand gedaan:

- goede zit- en schrijfhouding, bijv. beide voeten op de grond
- ontspannen pengreep, bijv. geen geknakte wijsvinger
- enkele schrijfoefeningen als warming-up, bijv. een ‘liggende acht’ herhaaldelijk overtrekken
- vroeger geleerde schoolvoorbeeld opfrissen en dagelijks 5-10 min. aandachtig op oefenen
- bewust op één aspect oefenen, net zo lang tot dit goed gaat, bijv. dezelfde vorm van letters, dezelfde richting/schuinite van letters, dezelfde grootte van letters, goede afstand tussen de woorden en regels

Vraag 116

Op het internet hebben we enkele uitgaven gevonden, die interessant kunnen zijn om aan verbetering van het handschrift te werken. Zelfs een waarbij van muziek gebruik wordt gemaakt!
Overigens kennen wij deze producten niet.

www.Amazon.com:

Callirobics – Advanced Handwriting Exercises to Music From Around the World (Paperback, 1999), Liora Laufer (Author) (\$ 39,95)

www.HandwritingUniversity.com:

Adult Change Your Life In 30 Days, Grapho-Therapy Workbook w/Instructional CD, Bart Braggett (\$ 24,95)

Het is het overwegen waard om contact op te nemen met iemand die concrete schrijfhulp of begeleiding kan geven. Wij kunnen daartoe mw. Charlotte Servatius aanbevelen, die ook in Den Haag woont. Haar mobiele telefoonnummer is: 06-21105000.

Vraag 131

Een overweging kan verder zijn om contact op te nemen met de vereniging Mercator: www.verenigingmercator.nl. Ze kent een basiscursus Italicschrift, of Humanistisch cursief. Deze cursus omvat 13 modules van elk € 2,- en gaat uit van dagelijks minimaal een half uur oefenen. Als vooral bordschrift een probleem vormt, dan is te wijzen op het cahier “Bordschrijven, Voorbeeldschrift, methodisch schrift, blokschrift, sierschrift, Fred Kwast, Alkmaar, z.j. (email: stylus.kwast@wxs.nl). Het is ons niet bekend of dit geschrift nog leverbaar is. Is dit niet meer het geval, dan kan ook de docent schrijven van de pabo zeker uitkomst bieden. Of anders de secretaresse van de Vereniging van Leraren Schoonschrijven en Machineschrijven (VLSM): Mw. Madeleine van Mierlo, tel. 040-2041288.

Vraag 143

Er bestaat een speciaal boekje “Het bordschrift” (66 blz.), geschreven door A.D. Kwast, uitgeverij Stylus & Cultura, Alkmaar. Bij dit zelfsturend bordschriftprogramma zit een groen minischoolbord om zelf op te oefenen. Bij elke les is een kijkwijzer opgenomen voor de evaluatie; elke vijfde les is als toetsles bedoeld.

Het boekje is bij de boekhandel te bestellen voor € 15,- (incl. btw), ISBN 90-801525-7-9.

Als we onze gedachten de vrije loop laten, dan komen er verschillende meer of minder wilde ideeën in ons op! We zetten ze zomaar onder elkaar – voor wat ze waard zijn:

- * Schrijf zelf zo min mogelijk op bord – betrek de leerlingen actief bij de les, laat ieder zelf opschrijven, wat anders op bord zou staan!
- * Maak gebruik van een borddeel, waar dunne regellijnen op zijn geveerd!
- * Gebruik flip-over en schrijf daar tevoren op wat anders op bord zou komen!
- * Schrijf tevoren de woorden op stroken en bouw er de les m.b.v. een flanelbord mee op!
- * Is het mogelijk gebruik te maken van een digibord en/of PowerPoint?

Vraag 156

Voor wie ‘gegrepen’ wordt door schrijven, zijn er cursusmogelijkheden, zoals:

- Basisdiploma Schrijven via Else Kooijman (e-mail: e.kooijman@hs-ipabo.edu).
- Handschriftsignalen via het Instituut Haenen-van der Hout/Stichting Schrijf Pedagogische Hulp (www.schrijfpedagogischehulp.nl). Nadere informatie onder *Onze opleidingen*; de cursus start vanaf september, in Utrecht, op 8 zaterdagen.

Vraag 162

Wellicht voor je eigen schrijfhulp, voegen we een artikel toe van Sabrine van Everdingen over “Leren nakijken op verschillende manieren”.

Vraag 167

Zie desgewenst op internet Article Source: http://EzineArticles.com/?expert=Sandy_Naidu

Vraag 183

Enkele algemene aanwijzingen voor linkshandige schrijvers:

- Houd de pen wat hoger vast, dus verder van de penpunt af (beter zicht);
- schrijf bij voorkeur onderhands met driepuntsgreep (gehoekte pols vermoeit eerder);
- leg het blad/schrift iets links van je (ruimte arm-lichaam);
- leg de linkerkant hoger dan de rechterkant (beter zicht);
- zorg dat het licht van links komt, zodat je jezelf “niet in het licht” zit;
- schrijf met een pen die soepel glijdt, niet in het papier haakt.

Samenvattend komen deze schrijftips in aanmerking om je handschrift te verbeteren:

- * Schrijf op gelinieerd papier, zodat de regel de grootste kans heeft om recht te verlopen;
- * kies voor een hellingshoek, die je het beste ligt – linkshellend, rechtop, rechtshellend; probeer daar regelmaat in te brengen;
- * de woorden ‘in’ en ‘en’ (i/e = guirlande, n=arcade) schrijf je soepel; prima om die schaal- en boogvorm erin te houden bij het schrijven;
- * houd de nauwte en wijdte tussen de letters in de gaten;
- * probeer de middenzone wat kleiner en de buitenzones wat groter te schrijven;
- * gebruik de hoofdletters alleen bij het begin van een zin, niet meer binnen een zin of woord;
- * sluit de *a* en *g* bovenaan;
- * verbeter op een esthetischer manier.

Je kunt je handschrift ook analyseren met de brochure “Zelf je handschrift verbeteren?”. Hij is te vinden op onze website www.handschriftontwikkeling.nl. Klik onderaan de startpagina op *Artikelen* en daarna op *Brochure handschriftverbetering*. Bepaal daarmee de verbeterpunten, oefen dagelijks 15 minuten, begin met het duidelijkste verbeterpunt, oefen daar zoveel dagen op tot het ‘vanzelf’ gaat, kies dan een ander punt.

Vraag 187

Om het schrijven te verbeteren geven we de volgende suggesties:

A. Hij is volwassen en schrijft blokschrift. Ga dat cultiveren en let daarbij achtereenvolgens, stap voor stap dus, op met name de punten 1, 2, 3, 6.:

1. gelijke hoogte van de rompletters (a, c, e, i, m, n, o, r, s, u, v, w, x, z) [evt. tijdelijk tussen spoorlijnen – balkdruk op 23-rings papier, verkrijgbaar bij www.deschrijfvriend.nl]
2. letters staan in dezelfde richting (neerhalen allemaal rechtop of licht naar rechts hellend)
3. letters en woorden op de (eventueel denkbeeldige) regel schrijven
4. letters staan steeds iets van elkaar (niet te dicht bij of te ver uit elkaar)
5. woorden staan een stukje van elkaar (niet te dicht bij of te ver uit elkaar)
6. lange letters (b, d, f, g, h, j, k, l, p, q) moeten voldoende boven/onder de rompletters uitsteken (Bron: A. van Hagen, *Schrijven vanuit grafomotorisch perspectief*, 2008, p. 104/5; www.sherpapro.nl)

B. In het boek “Pak je pen Portfolio” van Else Kooijman e.a. staat een alfabet met goed te schrijven “losse leesletters”, waarbij op p. 83/4 voor kleine en hoofdletters het schrijftraject met pijlen wordt aangegeven. Op p. 73 en 75 staat een alfabet voor “verbonden schrijfletters”! (www.pakjepen.nl)

C. De uitgave “Leesbaar en vlot” van Ria Deelen bestaat uit 15 schrijfkaarten, kost € 15,- (www.diverti.nl)

D. Op onze website www.handschriftontwikkeling.nl staat bij de link Artikelen de gratis te downloaden en uit te printen brochure “Zelf je handschrift verbeteren?”, die wordt aangeduid als “Brochure handschriftverbetering”.

E. Henk Schweitzer gaf de cd-rom “Schrijven leer je zo!” (blokletters) uit bij Elsevier Educatief, Maarssen 2009. Prijs € 48,58. (www.schrijvenleerjezo.nl)

Vraag 207

Je vraagt naar een mogelijke cursus om je handschrift te verbeteren. Daar willen we dan ook eerst serieus op ingaan door een aantal uitgaven te vermelden:

Kalligrafieboeken voor bepaalde stijlen:

- Sierschrift voor het voortgezet onderwijs in 22 werktaken, K. Meester & R.J. Prins, dl. 2. uitg. Hofman, Alkmaar, ca. 1962. Als het je wat lijkt, zal ik het je met plezier toesturen. Hieronder de slotzin, geschreven met een zgn. ATO-pen (beitelvormige punt):

A photograph of the phrase "practice makes perfect" written in a fluid, cursive script. The letters are dark and connected, with some light-colored highlights on the paper, suggesting it was written with a fountain pen or similar nib.

- Leren kalligraferen: Humanistische minuskel, Corry van Eerd & Martin Keulen, Cantecleer/ De Bilt, 1989

- Leren kalligraferen: Gotisch Schrift, Corry van Eerde & Martin Keulen, Cantecleer/De Bilt, 1989

- Leren kalligraferen: Italic, Corry van Eerd & Martin Keulen, Cantecleer/De Bilt, 1989

Vereniging Mercator: www.mercator.nl (4^e van boven, waar Welkom bij staat). Deze vereniging voor Italic of Humanistisch cursiefschrift komt elke laatste zaterdag van de maand bijeen in kerkcentrum De Gaarde in Bunnik. Er is een basiscursus, er zijn 13 modules (die op de site worden omschreven) en per module € 2,- kosten. Het tijdschrift “de Ganzeveer” wordt door de grote animator Thomas Laudy met de hand geschreven! Het mailadres voor nadere informatie is: info@verenigingmercator.nl.

Vraag 209

Je vraagt naar borden. Die zouden 400 euro kosten. We hebben naar de bouwmarkt verwezen voor hardboard en schoolbordverf. Wel moet je dan het bord de eerste keer helemaal met krijt volschrijven, dan gaat het schrijven daarna het lekkerste.

Schoolbordfolie is verkrijgbaar via www.deschoolvriend.nl.

Ter informatie wijzen we op:

- Digitaal schrijven, COS jaargang 25, nummer 9 - 2009

- Schoolbord-whiteboard-digibord (eigen stuk)

Verder vroeg je naar een onderlegger met schuine liniëring. Op school horen ze gewoon bij de schrijfmethode, maar of ze ook los te koop zijn? Zelf maken en kopiëren is ook een optie; dan is de liniatuur in overeenstemming te brengen met de eigen schriftgrootte van kind, student of volwassene. Dat zou ideaal zijn!

Eén van onze Platformleden is heel duidelijk in haar opvatting: “Laat iedereen zijn/haar eigen richting mogen kiezen en wie dat niet kan, raakt totaal in de war van de lijnen die eronder lig-gen”.

Het in een groep werken zal moeilijk zijn, want ieder heeft zijn/haar eigen begeleiding nodig. Wel zou je gezamenlijk kunnen beginnen (met bijvoorbeeld niet te kleine motoriek oefeningen), om daarna ieder apart tips te geven, terwijl er aan een opdracht gewerkt wordt. De be-doelde cursus van de SPH draagt hier geschikte oefeningen voor aan.

Vraag 215

Uit enkele eerdere schrijfvragen van linkshandigen nemen we enkele suggesties voor je over:

- Houd de pen wat hoger vast, dus verder van de penpunt af (beter zicht);

- schrijf bij voorkeur onderhands met driepuntsgreep (gehoekte pols vermoeit eerder);

- leg het blad/schrift iets links van je (ruimte arm-lichaam);

- leg de linkerkant hoger dan de rechterkant (beter zicht);

- zorg dat het licht van links komt, zodat je jezelf “niet in het licht” zit;

- schrijf met een pen die soepel glijdt, niet in het papier haakt.

In moderne methoden is voor de tussen 5% tot 10% linkshandigen zeker een aantal ‘technische’ tips te vinden voor linksschrijvers, zoals:

- Het licht moet van rechts komen (anders zit kind in eigen schaduw)
- links van een medeleerling zitten (anders kunnen ze elkaar aanstoten)
- goede zit-/hoofd-/lichaamshouding (voeten op grond, borst vrij van tafel, afstand tot papier)
- schrijfmateriaal driekantig potlood, Griffix potlood, Griffix linkshandige inktpen)
- schriftligging (anders dan die van de rechtshandige, dus linkerkant het hoogst, vanwege uitvegen)
- schriftligging iets links van de lijn neus-navel (beter zicht en meer arm-/handruimte)
- schrijfhand onder de regel (niet met gehaakte pols erboven, want daardoor eerder schrijfkramp door minder doorbloeding, net als bij een ‘slapend’ been het geval is)
- pengreep (iets verder van punt af voor beter zicht)
- schrijfvoorbeeld moet rechts staan (zo steeds te zien)

Houd je linker elleboog niet tegen het lichaam, papier naar rechts gedraaid en links van het borstbeen. Gebruik een linkshandige vulpen (Heutink, de Stabilo easy mover rollerpen), iets verder van penpunt vasthouden (vanwege beter zicht op wat je schrijft). De rollerpen heeft een ergonomische uitvoering, is een combinatie van balpenpunt en navulbare vloeibare inkt.

De Pilot fineliner van Bruynzeel heeft een vaste punt, is voor links- en rechtshandigen geschikt.

Op Wikipedia staat onder “linkshandigheid” interessante informatie. Zo worden er maar liefst 28 problemen genoemd waar linkshandigen tegenaan lopen, maar ook 7 voordelen, en 64 beroemde dan wel beruchte linkshandigen.

Vraag 243

We raden je aan om éérst op ongelinieerd papier een aantal losse woorden te schrijven, met een zo ontspannen mogelijke pengreep. Zo zul je ervaren wat je een prettige lettergrootte vindt. Pas daar je liniatuur op af. Een goed leesbare rompletergrootte (a, e, o, u, m) is ca. 2.5 mm; hoe kleiner, des te minder goed leesbaar. Het is misschien wenselijk om aanvankelijk met tweelijns liniatuur te beginnen, zodat de rompletters minder wisselen van grootte dan tot nu toe.

Als dat lukt, dan kun je op één lijn overgaan en een volgend verbeterpunt kiezen. Om er enkele te noemen:

- schrijf steeds op de grondlijn, niet erboven of eronder
- werk de letters goed af
- houd de lussen en rompletters (a, e, o, d) open, laat ze niet dichtlopen
- laat de laatste letter van een woord met een ophaal(tje) eindigen

Vraag 262

Op de website van ons Platform – www.handschriftontwikkeling.nl – staat via Artikelen, een lezenswaardig artikel over ‘temposchrijven’.

Verder staat daar de doe-het-zelf-brochure voor aanstaande leraren op. Deze is misschien als handleiding te gebruiken.

Vraag 274

Als we het stukje tekst nader bekijken, dan zien we daarin zowel plus- als verbeterpunten. Om er enkele te noemen, die nader aandacht waard zijn:

- Tussen de woorden en regels laat je goede ruimte, wat de leesbaarheid beslist bevordert.
- Schrijf als linkshandige liever rechtop (leg het blad daartoe horizontaal en wat links van je), wat de de leesbaarheid zal vergroten.
- Houd links een kantlijn aan (leg evt. liniaal of anders een vel papier op kantlijnafstand)
- Je bent geneigd de letters m/n als ‘draadschrift’ te schrijven; schrijf alle rompletters (a, e, n, o, etc.) even hoog en probeer hun vorm zorgvuldiger te schrijven; dan ziet het er regelmatiger uit.
- De i-punten staan nogal ‘verdwaald’, ze horen boven de stam – iets meer de tijd nemen misschien?

Bij het Instituut voor Schrijfpedagogische Hulp (www.schrijfpedagogischehulp.nl) kun je terecht voor als je persoonlijke begeleiding voor schriftverbetering op prijs zou stellen.

Vraag 279

Neem eventueel contact op met de schrijfdocent van de Pabo, schrijfspecialist van de Onderwijsbegeleidingsdienst in de omgeving, of de vereniging van schrijfdocenten (VLSM), waarvan het e-mailadres is: majmvanmierlo@onsbrabantnet.nl.

DS/11.06.12